

חפץ חיים | הלכות לשון הרע כלל ה'

סעיף ו'

ודע עוד כָּל פְּשוט בְּעִנְיָן לְשׁוֹן הָרַע, שֶׁתְּלוּי לְפִי הָאִישׁ שֶׁהוּא מְדַבֵּר עָלָיו, וְיִמָּצָא, שֶׁאֶחָד אֹמֵר דְּבַר אֶחָד עַל שְׁנֵי אֲנָשִׁים, בְּאֶחָד הוּא מְסַפֵּר עַל יְדֵי זֶה שֶׁבָּחוּ וּבְאֶחָד הוּא עוֹבֵר עַל יְדֵי זֶה עַל אִסּוּר לְשׁוֹן הָרַע. וְאַבְיָר דְּבָרֵי, כְּגוֹן אִם יֹאמֵר עַל אִישׁ, שֶׁאַחֲרַיִם מְסַפִּיקִין לוֹ אֶת מְזוֹנוֹ, וְאֵין לוֹ דְּאֶגְת פְּרִנְסָה, שֶׁהוּא לוֹמֵד לְעֶרְךָ ג' אוֹ ד' שְׁעוֹת בְּיוֹם, הִנֵּה, לְפִי עֶרְכּוֹ יִהְיֶה לוֹ זֶה לְגִנְאֵי גְדוֹל, וְלְשׁוֹן הָרַע מְקַרֵּי, וְאִם יֹאמֵר זֶה גּוֹפֵא עַל בְּעַל בֵּית, שֶׁטְרוּד בְּפְרִנְסָתוֹ, הוּא לוֹ לְשִׁבַח גְּדוֹל. וְכֵן פִּיּוּצָא בְּזֶה בְּשִׁאָר עֲנִינֵי מִצְוֹת עֲשֵׂה, שֶׁתְּלוּי לְפִי מְמוֹן הָאִישׁ, כְּגוֹן לְכַבֵּד שֶׁבֶת, שֶׁאִם יֹאמֵר עַל אֶחָד מִבְּעָלֵי בְּתִים הַשְּׁפָלִים, שֶׁהוּא מוֹצִיא הוֹצָאוֹת כָּךְ וְכָךְ עַל שֶׁבֶת קִדְשׁ, הוּא לוֹ לְשִׁבַח גְּדוֹל, וְזֶה גּוֹפֵא אִם יֹאמֵר עַל מִי שֶׁהוּא נֶחֱשֵׁב לְאִישׁ עֲשִׂיר, אֵיךְ שֶׁהוּא מְתַנְהֵג כָּךְ וְכָךְ בְּעִנְיָנֵי שֶׁבֶת קִדְשׁ, לְגִנְאֵי גְדוֹל יֶחֱשֵׁב לוֹ, וְיִהְיֶה לְבוֹז בְּעִנְיָנֵיהֶם עֲבוּר זֶה, וְלְשׁוֹן הָרַע מְקַרֵּי.

וְכֵן בְּאֶפֶן זֶה (ט) בְּעִנְיָנֵי הַצְּדָקָה, שֶׁתְּלוּי לְפִי מְמוֹן הָאִישׁ גַּם כֵּן, מִה שִׁיְהִיָּה לָזֶה לְשִׁבַח, יִהְיֶה לְהַשְׁנִי לְגִנְאֵי. וְכֵן בְּעִנְיָן זֶה בְּבִין אֲדָם לְחֻבְרוֹ, אִם יְסַפֵּר עַל אֲדָם בִּינוּנֵי, שֶׁמְתַנְהֵג כָּךְ וְכָךְ עִם שְׂכִירָיו, לֹא יִהְיֶה לוֹ זֶה לְגִנְאֵי, וְאִם יְסַפֵּר זֶה גּוֹפֵא עַל הַחֲשׁוּב שֶׁבִּישְׂרָאֵל, שֶׁמְתַנְהֵג כָּךְ וְכָךְ עִם שְׂכִירָיו וּמְשֻׁרְתָיו, יִהְיֶה לוֹ זֶה לְגִנְאֵי, וְכָל כֶּהָאֵי גִּוְנָא, עַל כֵּן קִשָּׁה מְאֹד לְהַעֲתִיק בְּסַפֵּר כָּל הָעֲנִינִים הַנִּכְשָׁלִים בּוֹ בְּעִנְיָן לְשׁוֹן הָרַע, רַק קַח דְּבָרֵי הַרְמַבְיִים {פֶּרֶק ז' הַלְכָה ה' מֵהַלְכוֹת דְּעוֹת} עֲטָרָה לְרֵאשִׁיף וְזָכַר אוֹתוֹ תָּמִיד, דְּכָל דְּבַר שֶׁאִם יִתְפָּרְסֵם, יוֹכַל לְגַרֵם לְחֻבְרוֹ הִזְק בְּגוּפוֹ אוֹ בְּמַמוֹנוֹ אוֹ לְהַצִּיר לוֹ אוֹ לְהַפְחִידוֹ, הָרִי זֶה לְשׁוֹן הָרַע.

וְהִזְהַר אַחֲרֵי, שֶׁאֵל יִטְעָה אוֹתָךְ הַיֵּצֵר לְאֹמֵר: הֲלֹא אָמְרוּ חַז"ל: כָּל מֵאֵי דְעַלְמָךְ סָנִי - לְחַבְרָךְ לֹא תַעֲבֹד, וְתַטְעָה לוֹמֵר: מָה אֲמַרְתִּי עָלָיו? שֶׁהוּא אֵינּוּ לוֹמֵד תּוֹרָה רַק ג' אוֹ ד' שְׁעוֹת בְּיוֹם, הֲלֹא אֵינִי מְצַוָּה לְאַהֲבָה אוֹתוֹ יוֹתֵר מִכְּמוֹנֵי, וְהִלְוֵאֵי שֶׁהִיוּ אוֹמְרִים עָלַי, שֶׁאֲנִי לוֹמֵד תּוֹרָה ג' אוֹ ד' שְׁעוֹת בְּיוֹם, וְכֵן כֶּהָאֵי גִּוְנָא {וְכֵן כִּיּוּצָא בְּזֶה} בְּעִנְיָנֵי הַצְּדָקָה וּבְעִנְיָנֵי הוֹצָאוֹת שֶׁבֶת קִדְשׁ וְכִדּוּמָה, אֲבָל בְּאֶמְת זֶהוּ טְעוּת, דְּכֹנֶנֶת הַגְּמָרָא, כָּל מֵאֵי דְעַלְמָךְ סָנִי וְכוּ', הֵינּוּ, אִם הִיִּית בְּמִדְרַגְתּוֹ, הִנֵּה דְבַר זֶה שְׁנֵאוּי לָךְ, וּבְאֶמְת זֶה תְּלוּי לְפִי הָאִישׁ, שֶׁדְּבַר עָלָיו, וְהַמְקוֹם וְהַזְּמַן, אִם לְפִי הָעִנְיָן יִהְיֶה זֶה לוֹ לְגִנְאֵי, בְּוַדָּאֵי לְשׁוֹן הָרַע הוּא מִן הַדִּין.

באר מים חיים

(ט) בעניני הצדקה. הרוצה לידע היטב טעם דין זה שהוא עובר על איסור לשון הרע אף שהוא אמת יעיין לעיל בסימן זה בסק"ד וה'.